

ความเข้าใจเบื้องต้นเกี่ยวกับ Social Enterprise

สุนทร คุณชัยมั่ง

บริษัท อิมเมจ พลัส คอมมิวนิเคชั่น จำกัด

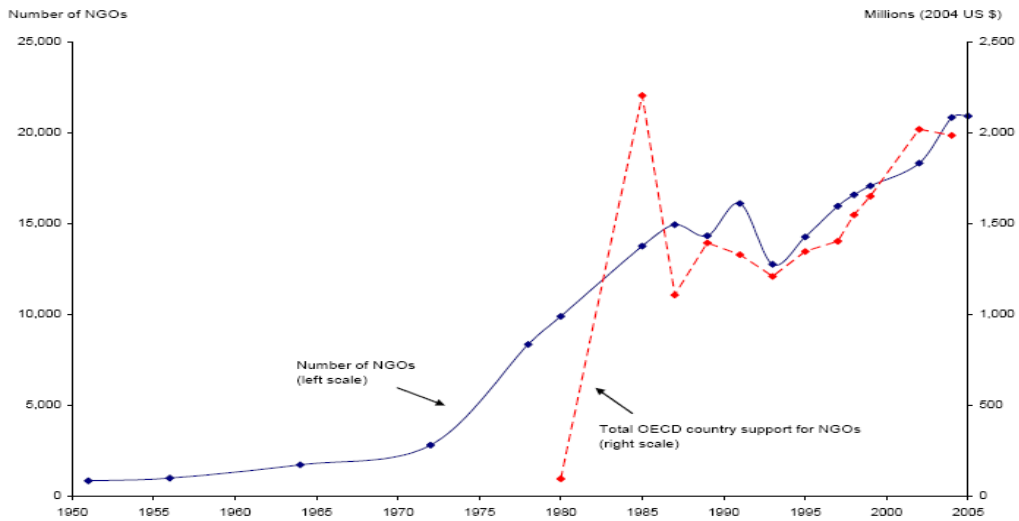
ความสำคัญ

ปัจจุบันมีนักวิชาการที่ให้ความสนใจต่อภาคส่วนทางสังคม (social sector) หรือภาคประชาสังคม (civil society) มากขึ้นๆเป็นลำดับ ทั้งที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประชาธิปไตย (democratization) และการมีส่วนร่วมสร้างเศรษฐกิจใหม่ๆ โดยที่ความเกี่ยวข้องต่อการพัฒนาประชาธิปไตยนั้น จะพบเห็นได้จากการนำเสนอคำว่า ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Democracy)¹ หรือประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy)² ซึ่งนำเอากระบวนการการมีส่วนร่วมของประชาชนและความหลากหลายทางสังคมเข้าไปเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการพัฒนาประชาธิปไตยอย่างแนบแน่น ในขณะที่ด้านเศรษฐกิจนั้นก็จะสะท้อนผ่านการดำเนินธุรกิจของสหกรณ์ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน และการรวมตัวของชุมชนในรูปแบบอื่นๆ ซึ่งล้วนแต่เป็นเศรษฐกิจที่สร้างขึ้นจากองค์ประกอบของภาคส่วนทางสังคม ส่วนที่ไม่ใช่รัฐและธุรกิจของบริษัทโดยที่ความสนใจต่อภาคส่วนทางสังคมนี้ได้รับความสนใจเป็นอย่างมากทั้งในยุโรปและอเมริกา เพราะในระหว่างปี ค.ศ. 1950 – 2005 ขนาดของการดำเนินงานของภาคส่วนนี้เติบโตอย่างต่อเนื่องทั้งจากจำนวน NGOs (Non- Government Organizations) ที่เพิ่มขึ้น และการใช้จ่ายเงินของประเทศชั้นนำทางเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (OECD) ที่ใช้จ่ายเพื่อการเหล่านี้

¹ ประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วม (participatory democracy) หมายถึง การมีส่วนร่วมในทางการเมืองการปกครอง ตลอดจนการกำหนดวิถีชีวิตที่สอดคล้องกับการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งนี้ไม่ว่าเกี่ยวข้องกับเรื่องสิทธิเสรีภาพ หน้าที่ตามระบอบการเมืองการปกครองที่ไม่ไปก้าวท้าวหรือก่อความเดือดร้อนแก่ผู้อื่นหรือสังคมส่วนรวม

² ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือ (Deliberative Democracy) หมายถึง ประชาธิปไตยรูปแบบหนึ่งที่สำคัญต่อการเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) ที่ประชาชนได้จากกระบวนการปรึกษาหารือ มีการให้น้ำหนักกับหลักฐาน เหตุผลความรู้สึก อารมณ์และสร้างความเข้าใจในเจตนารมณ์ร่วมมากกว่าการตัดสินใจโดยเสียงข้างมากแต่เพียงอย่างเดียว ประชาธิปไตยแบบปรึกษาหารือเน้นที่การถกเถียงปรึกษาหารือกันก่อนในหมู่ประชาชนทั่วไปก่อนที่จะตัดสินใจทางการเมือง

Growth of NGOs, 1950-2005

Sources: Union of International Associations and the OECD 2006a.

- มากไปกว่านั้น ประเทศในยุโรปหน่วยงานยังให้ความสำคัญต่อการณรงค์ด้าน social enterprise โดยจัดตั้ง EMES network เป็นเครือข่ายงานวิจัยของมหาวิทยาลัยในยุโรปที่เรียกว่า EMES : European Research Network ในขณะที่ในอเมริกาก็มีความสนใจของ Havard Business School ความสนใจเรื่องของ social enterprise ที่เกิดในโลกตะวันตกนี้เป็นการพัฒนาต่อยอดจาก social enterprise ในประเทศอิตาลีที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในช่วงปี ค.ศ. 1980s โดยที่ประเทศต่างๆได้นำแนวคิดนี้ไปปรับใช้กับประเทศของตนเองพร้อมกับตรากฎหมายขึ้นเพื่อรองรับต่อปัญหาการจ้างงานและประเด็นทางสังคม³ เช่นการเน้นไปยังการแก้ไขปัญหาของผู้สูงอายุ เด็ก สิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของพลเมืองและการพัฒนาท้องถิ่น (Bidet.2011)
- ในปี ค.ศ. 1998 OECD ได้ผลักดันการณรงค์ในโครงการเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและความร่วมมือเพื่อการจ้างงาน (Local Economy and Employment Development : LEED) เป็นโครงการในลักษณะเดียวกันกับ social enterprise โดยเป็นโครงการที่ให้ความสำคัญกับองค์ประกอบ 3 ส่วนด้วยกัน คือ 1) มุ่งประสงค์จะแก้ไขปัญหาทางสังคม – ปรับปรุงสวัสดิการของรัฐ / เป็นไปตามแนวคิดแบบ Sustainable Development 2) การพัฒนางาน Third Sector ที่จะรับผิดชอบต่อ New Business นี้ จะให้เป็นการบริหารแบบมีอาชีพ 3) เป็นการสร้างสรรค์เศรษฐกิจขึ้นใหม่ เป็นบริการที่ให้คำตอบทั้งด้านที่เป็นเศรษฐกิจสาธารณะ และเศรษฐกิจแบบเอกชน (Tanimoto. 2008)

³ การปรับแนวคิดเกี่ยวกับ social enterprise ที่ไปเกี่ยวข้องกับแก้ไขปัญหาทางสังคม นั้น จะแตกต่างกันไปตามบริบทของแต่ละประเทศ เช่น กรณีของเกาหลีใต้ ซึ่งไม่มีปัญหาในเรื่องของการจ้างงานเหมือนในยุโรป แต่ประเด็นทางสังคมของเกาหลีใต้ จะเป็นเรื่องของความไม่มั่นคงในการจ้างงาน การแยกตัวเองออกจากสังคม ปัญหาสุขภาพ ปัญหาโรคทางจิตวิทยา ฯลฯ ซึ่งล้วนแต่เป็นเรื่องที่รัฐไม่ครอบคลุมไว้ สำหรับการตราเป็นกฎหมายในเกาหลีใต้มี social enterprise promotion act ในญี่ปุ่นมี promote specified nonprofit activities ในจีนมีการณรงค์เรื่องนี้หลังจากการสร้างความรู้เกี่ยวกับ civil society

- การอธิบายถึงลักษณะของ social enterprise นี้ มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ในหลายลักษณะด้วยกัน เช่น
 1. Tanimoto (2008) อธิบายว่า เป็นการจัดการทางธุรกิจที่คำนึงความเป็นไปได้ทางการตลาด (marketability) และประเด็นทางสังคม (social issues) ไปพร้อมๆกัน โดยรวมเอากิจกรรมที่บริษัทเอกชนได้เพิ่มพูนความสำคัญให้กับสังคม (socially-oriented company) การดำเนินงาน และการร่วมทุนขององค์กรแบบไม่มุ่งเน้นกำไร (non-profit organizations : NPOs) รวมทั้งการบริหารเงินบริจาคเพื่อนำไปแก้ไขปัญหาประเด็นทางสังคมโดยการให้ความสำคัญกับประเด็น/กิจกรรมทางสังคมของกิจการบริษัทนี้ เป็นการพัฒนาการดำเนินงานที่ให้ความสำคัญต่อประเด็นทางสังคมของบริษัท ที่รวมเอากิจกรรมของการดำเนินงานตามความรับผิดชอบต่อสังคม (corporate social responsibility) การดำเนินธุรกิจเชิงสังคม (social business) และกิจกรรมเพื่อการสาธารณกุศล (philanthropic activities)
 2. การให้ความสำคัญกับประเด็น/กิจกรรมทางสังคมของกิจการบริษัท ซึ่งรวมงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของ CSR ไว้ด้วยนี้ สอดคล้องกับการอธิบายเรื่อง corporate social entrepreneurship หรือ CSE ของ Austin, Leonard, Refico และ Wei-Skillern (Austin and Refico.2009) โดยระบุว่า CSE เป็นกระบวนการที่ขยายโอกาสของความรับผิดชอบต่อสังคมและขีดความสามารถหลักของการดำเนินกิจการออกไปโดยรวมเอาการสร้างนวัตกรรมมาร่วมเป็นทรัพยากร ทั้งกับบวกรวมกับการกำกับควบคุมทั้งจากภายนอกและการกำกับควบคุมโดยตรง ทั้งนี้ ก็เพื่อเป็นการกระตุ้นการสร้างมูลค่าเศรษฐกิจและสังคม
 3. Ridley-Duff, Bull and Seaner (2008) อธิบายว่า social enterprise คือ การรวมกันของวาทกรรม แนวคิดและการปฏิบัติของการประกอบวิสาหกิจที่รวมกันระหว่างเอกชนกับกิจการอาสาสมัคร (การบริหารจัดการและจัดตั้งกองทุนทางสังคม) ระหว่างเอกชนกับภาครัฐ (สมาคมที่อยู่อาศัย / สาธารณสุข) และระหว่างรัฐบาลกับกิจการอาสาสมัคร (วิสาหกิจ การจ้างงาน) และการริเริ่มสร้างสังคมขึ้นจากภายในของความเป็นตัวตน ธรรมชาติ ธรรมชาติ และวิสาหกิจการค้า (สหกรณ์ / การเป็นเจ้าของ-จ้างงาน / การเป็นเจ้าของ-ธุรกิจ)
 4. Chen (2011) ได้ประมวลการให้คำจำกัดความเกี่ยวกับ social enterprise จากนักวิชาการ และหน่วยงานต่างๆ ประกอบด้วย Young and Dennis (2001) เห็นว่า social enterprise เป็นการปรับวิธีการดำเนินงานของบริษัทและกิจกรรมของธุรกิจให้รองรับต่อประเด็นทางสังคมหรือการจัดระเบียบการกระจายสินค้า ผลิตภัณฑ์หรือบริการสาธารณะ Social Enterprise London (2002) ระบุว่า social enterprise มีความเกี่ยวข้องโดยหน้าที่ทั้งเศรษฐกิจและสังคม ที่ผู้ประกอบการจะตอบสนองต่อสวัสดิการของชุมชนและท้องถิ่นและการเปลี่ยนผ่านทางสังคมผ่านประเด็นต่างๆทางสังคม เช่น การสร้างโอกาสของจ้างงาน

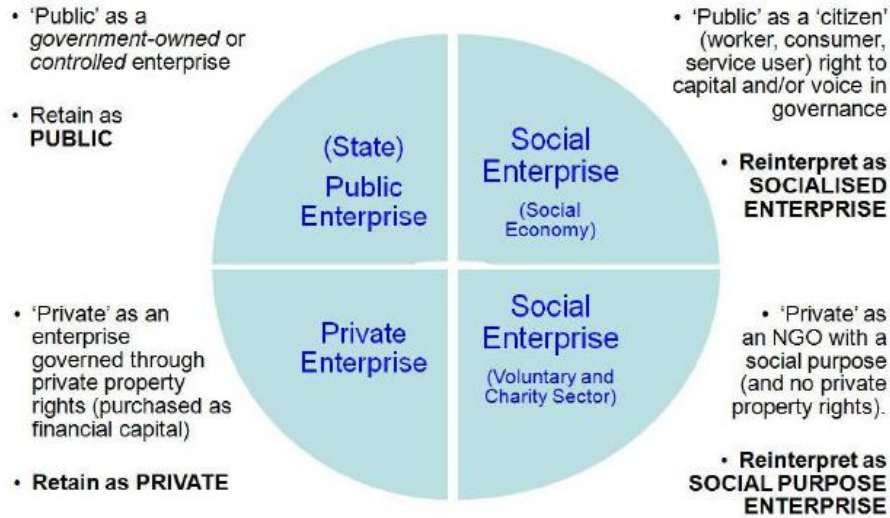
การพัฒนาทักษะแรงงาน OECD (2003) เห็นว่า social enterprise เป็นการจัดระเบียบขององค์กรไม่มุ่งเน้นกำไร (non-profit organizations) ที่เกี่ยวข้องกับทั้งระหว่างภาคสาธารณะกับภาคธุรกิจ โดยมุ่งต่อการสร้างอรรถประโยชน์ต่อการจัดการทางสังคมและความเป็นอิสระในทางการเงินเป็นเบื้องต้น นอกจากนั้นแล้วการจัดการของ social enterprise ยังปรับปรุงการบริหารกิจการบริษัทแบบภาคธุรกิจเอกชนไปเป็นการจัดระเบียบขององค์กรแบบไม่มุ่งเน้นกำไร The Social Enterprise Alliance (2003) เชื่อว่า social enterprise เป็นตัวแทนของการเปลี่ยนรูปชนิดใหม่ทางวิสาหกิจในระดับกลยุทธ์ของอรรถประโยชน์ของกิจการบริษัทที่จะผลิตสินค้าหรือบริการแรงงานโดยมุ่งต่อการสร้างความสำเร็จต่อเรื่องทางสังคมและสร้างรายได้สนับสนุนการดำเนินงานตามปรัชญาของการบริหารกิจการแบบบริษัท

The Conference of Asia Foundation and Organization (CAFO) (2003) เชื่อว่า social enterprise จัดตั้งขึ้น เป็นกิจการเพื่อการสนับสนุนหรือสร้างเสริมความมั่งคั่งในการจัดสวัสดิการทางสังคมในกิจการของภาคสาธารณะและในสังคม Shaw (2004) เชื่อว่า social enterprise มีคุณลักษณะต่างๆ ประกอบด้วย 1) เป็นวิสาหกิจที่มีความเกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าและการจัดบริการทางการตลาด ตามการปฏิบัติการสร้างกำไร 2) มีความมุ่งหวังทางสังคมโดยยึดโยงกับวัตถุประสงค์ทางสังคม เช่น การสร้างโอกาสสำหรับการจ้างงาน การบริการต่อชุมชนหรือท้องถิ่น และการพัฒนาทักษะ การสร้างมูลค่าและพันธะกิจทางสังคมให้มีความเข้มแข็ง รวมทั้งร่วมพัฒนาท้องถิ่นและร่วมจัดการในฐานะสมาชิกต่อชุมชน สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาเศรษฐกิจ 3) การเป็นเจ้าของทางสังคม มีความเป็นอิสระในการจัดการปกครองและความเป็นเจ้าของภายใต้การมีส่วนร่วมในความเจ้าของ ผู้ใช้ การจัดระเบียบท้องถิ่นและชุมชน การสร้างกำไรต่อผู้มีส่วนได้เสียหรือผู้ร่วมลงทุน โดยที่ Chen สรุปว่า social enterprise เป็นการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางธุรกิจโดยเพิ่มเติมวัตถุประสงค์ทางสังคมเข้าไปรวมกับการบริหารกิจการเพื่อหวังผลกำไรและการพึงระวังต่อการขาดทุน เป็นการรวมเอาการแก้ไขปัญหาทางสังคมไปรวมกับการสร้างสมดุลในทางการเงินของกิจการ

ลักษณะการดำเนินงานของ social enterprise

- การจัดแบ่งลักษณะการดำเนินงานกิจการเพื่อสังคมตามการอธิบายของ Ellerman (1990) ได้จัดกลุ่มตามลักษณะของผู้เป็นเจ้าของ / ผู้บริหารกิจการเป็น 4 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่คนในสังคมร่วมเป็นเจ้าของ / ร่วมบริหาร (Social Enterprise – reinterpreted as socialized enterprise) เช่น การรวมกลุ่มคนงาน หรือกลุ่มผู้บริโภค ฯลฯ 2) กลุ่มที่ประกอบการในภาคเอกชนที่เป็นการดำเนินงานโดยองค์กรไม่มุ่งเน้นกำไร (Social Enterprise – reinterpreted as social purpose) โดยที่ความเป็นเอกชนนั้นไม่ได้แสดงออกโดยการครอบครองถือหุ้นกิจการ 3) กิจการเอกชน (Private Enterprise) ที่มีกิจกรรมบางอย่างดำเนินกรเพื่อสังคม – แต่บริหารกิจการในรูปแบบกิจการเอกชน และ 4) กิจการสาธารณะ (Public Enterprise) ที่มีดำเนินกิจกรรมเพื่อเพื่อสังคม โดยที่รัฐเป็นฝ่ายถือครองกิจการไว้

Theorising 'Social' in Social Enterprise

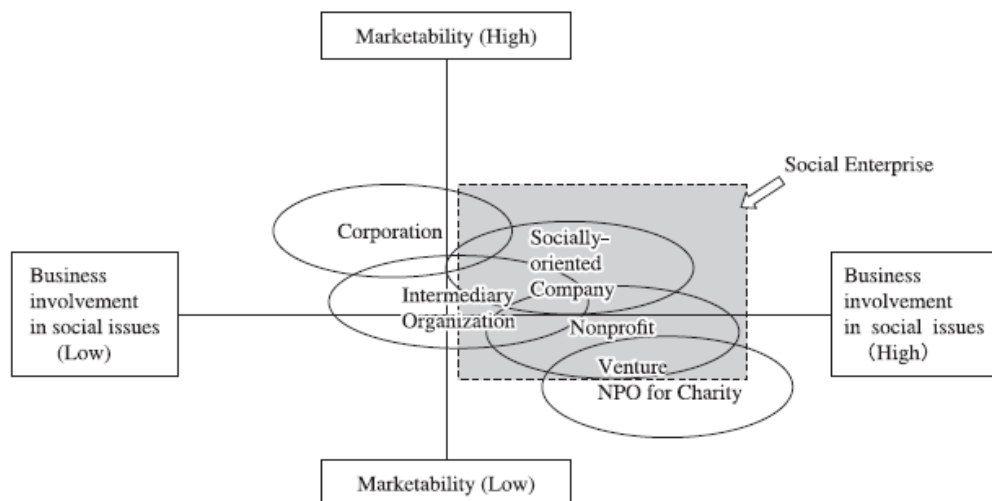

Interpretation of Ellerman, 1990

- การดำเนินงานตามแนวคิดของ social enterprise นั้น มีหลากหลายรูปแบบทั้ง 1) การดำเนินงานของบริษัทเอกชนที่ให้ความสนใจต่อประเด็นทางสังคม เช่น การบริจาค กิจกรรมเพื่อสาธารณกุศล และกิจกรรมเพื่อสังคมและ 2) การดำเนินงานขององค์กรที่ไม่มุ่งเน้นกำไร โดยมีการสนับสนุนเพื่อการต่างๆจากรัฐ เช่น การตราเป็นกฎหมายหรือสิทธิของการลดหย่อนภาษี ฯลฯ ลักษณะการดำเนินงานของ social enterprise นี้ Tanimoto (2008) อธิบายว่า ในญี่ปุ่นมีการแบ่งการดำเนินการข้างต้นออกเป็น 4 ส่วนด้วยกัน คือ 1) nonprofit venture 2) socially-oriented companies 3) intermediate corporation 4) social business of corporate or CSR activities กรณีตัวอย่างของ nonprofit venture ในญี่ปุ่น คือ การบริการของ e-Elder ซึ่งเป็นการสร้างบริการบ่มเพาะและสนับสนุนข้อมูลข่าวสารสำหรับผู้อาวุโสหรือ Hokkaido Green Fund ที่สนับสนุนให้ธุรกิจไฟฟ้าพลังงานลมเป็นการดำเนินงานของภาคพลเมืองในรูปแบบกิจการบริษัท สำหรับ socially-oriented companies ก็เป็นผลมาจากกระแสทางสังคมที่มีอิทธิพลจากอเมริกาที่ให้ความสนใจต่อปัญหาทางสังคมจากคริสต์ทศวรรษ 1970s – 1980s จึงเป็นผลให้บริษัทหันมาให้ความสนใจต่อประเด็นทางสังคมมากขึ้น เช่น การพัฒนาชุมชน การสนับสนุนชนกลุ่มน้อย การปกป้องสิ่งแวดล้อม และเป็นกระแสส่วนหนึ่งที่สนับสนุนทางการตลาดในช่วงหลังของปี 1980s ตามความนิยมของผู้คนในยุค baby-boomer ที่มุ่งสร้าง new social value เช่น Tokyo Occupational Safety and Health Center ที่จัดทำระบบการติดต่อสื่อสารของผู้สูงอายุที่อาศัยอยู่ตามลำพัง หรือ Atmark Learning Inc ที่เป็นระบบการเรียนอยู่กับบ้านทางอินเทอร์เน็ตสำหรับเด็กที่เรียนไม่ทันคนอื่น (หนีเรียน) ซึ่งล้วนแต่เป็นการทำงานเพื่อสนองตอบต่อประเด็นปัญหาของสังคมเมืองของญี่ปุ่นในขณะนั้น

- กรณีของ Intermediate corporations ซึ่งเป็นรูปแบบของ social enterprise ที่เติบโตมากในยุโรป นับตั้งแต่การบริหารงานของ Blair ไม่ว่าจะเป็นการบริการต่อชุมชน การรื้อฟื้นการพัฒนาให้กับชุมชนที่ขาดแคลนบริการ ไม่ว่าจะเป็นสหกรณ์ (co-operatives) / ความร่วมมือของกลุ่มคนงาน (worker collective) / กิจการเชิงสังคม (social firms) / เครดิตยูเนียน (credit unions) หรือการรวมกลุ่มเพื่อการออมทรัพย์ แต่รูปแบบของกิจการเหล่านี้ไม่ใช่กลไกผลักดันปรากฏการณ์การพัฒนา social enterprise ขึ้นในญี่ปุ่นโดยการพัฒนาดังกล่าวกลับไปเติบโตขึ้นใน social business ซึ่งเป็นกิจกรรมทางสังคมของบริษัทขนาดใหญ่ ที่ให้ความสนใจต่อประเด็นทางสังคมและสนับสนุนต่อการสร้างนวัตกรรมทางสังคม (social innovation) รวมทั้งกิจกรรมตามความรับผิดชอบต่อสังคมที่เรียกว่า CSR ซึ่งเป็นเรื่องทีในทางการบริหารจัดการถือว่าไม่เพียงแต่ปฏิบัติตาม risk management แต่ยังเป็นการสร้าง new social business tackling ที่มีต่อประเด็นทางสังคมอย่างมีนัยยะสำคัญ
- ลักษณะสำคัญอีกประการหนึ่งของ social enterprise ก็คือ การผสมผสานเข้าด้วยกันระหว่างความเป็นไปได้ทางการตลาด กับ การแก้ไขปัญหาตามประเด็นทางสังคม ซึ่งเป็นไปตามการให้ความหมายของ Tanimoto ที่อธิบายไว้ข้างต้น การผสมรวมเข้าด้วยกันระหว่างการตลาดกับการแก้ไขปัญหาทางสังคมข้างต้น จึงถือได้ว่า มีการนำเอาประเด็นสังคมไปแปรผลเป็น demand ทางการตลาดแล้วมีการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการขึ้นโดยองค์กรที่เป็นบริษัทและ NPOs ภายใต้การสนับสนุนของรัฐ และเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจในภาคส่วนที่ 3 (third sector) ซึ่งเป็นส่วนที่มีรัฐ ไม่ใช่บริษัทธุรกิจ

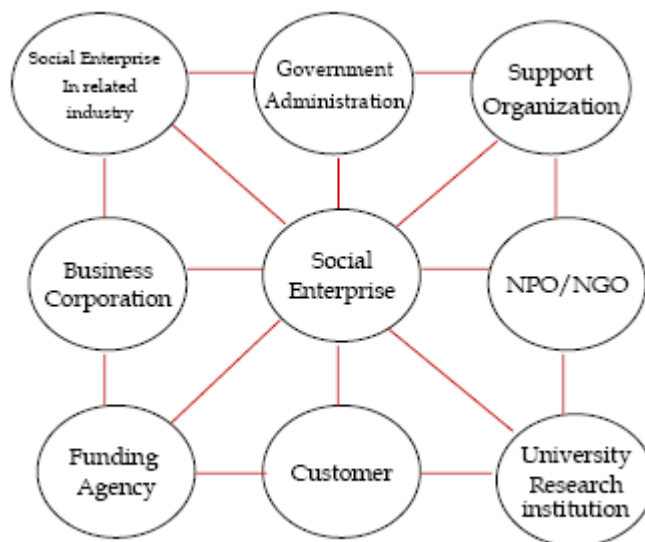
THE POSITION OF VARIOUS TYPES OF SOCIAL ENTERPRISES

Source: Tanimoto ed. (2006) p.15.

- มากไปกว่านั้น Tanimoto (2008) อธิบายว่า แม้ social enterprise จะมีการดำเนินงานมาก่อนหน้านี้แล้วก็ตาม แต่เรื่องดังกล่าวได้สร้างความตื่นตัวขึ้นในญี่ปุ่นมาก หลังจากที่รัฐบาลได้ตรากฎหมาย non-profit activities promotion law ขึ้นในปี ค.ศ. 1998 เป็นผลทำให้กระตุ้นกิจกรรม

ทางสังคมและการสร้างเศรษฐกิจในภาคส่วนที่ 3 นี้ ทั้งนี้ก็เพราะที่ญี่ปุ่นได้เกิดการดำเนินงานร่วมกันขององค์กรต่างๆที่เป็นเครือข่ายสนับสนุนซึ่งกันและกัน เป็น social innovation cluster ประกอบด้วย social enterprises / support organizations and research institutes / interrelated in the neighborhood / promote social innovation ซึ่งต่างมีบทบาทสนับสนุนซึ่งกันและกัน มีลักษณะดำรงอยู่แบบมีความสัมพันธ์ส่วนอื่นอย่างใกล้ชิด ทั้งส่วนที่เกี่ยวข้องพื้นที่ธุรกิจ เกี่ยวข้องทั้งส่วนที่เป็นธุรกิจ องค์กรแบบไม่มุ่งเน้นกำไร และสถาบันอื่นๆ ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อการสร้างสรรค์ธุรกิจขึ้นใหม่ ทั้งนี้ Tanimoto เรียก Social Innovation เหล่านี้ว่า Social Innovation Cluster โดยเป็นเครือข่ายที่มีความเกี่ยวข้องกับ Stakeholder ของชุมชน (มองจากด้านชุมชนออกมายังส่วนอื่น) ไม่ใช่ความสัมพันธ์หรือต้นทุนในลักษณะของปัจเจกบุคคล

- โดยแนวคิดและทฤษฎีแล้ว social enterprise เป็นการอธิบายถึงความเกี่ยวข้องของการสร้างเศรษฐกิจใหม่ๆที่เกิดจากการขยายตัวของภาคส่วนทางสังคมหรือ third sector ที่เป็นการรวมเอาวัตถุประสงค์ในทางธุรกิจกับการแก้ไขปัญหาทางสังคมเข้าด้วยกัน มีรูปแบบการบริหารที่หลากหลาย ทั้งที่เกี่ยวข้องโดยการสนับสนุนของรัฐ ความเกี่ยวข้องกับการดำเนินธุรกิจและกิจกรรมเพื่อสังคมของกิจการบริษัท และการดำเนินงานของ non-profit organizations โดยการทำที่บริษัทให้ความสนใจต่องานสังคมเพิ่มเติมจากธุรกิจ และ NPOs ให้ความสนใจต่อการแข่งขันทางการตลาดเพิ่มเติมจากการทำงานสนับสนุนช่วยเหลือทางสังคมแต่เพียงอย่างเดียว นี้ Tanimoto เรียกว่า เป็น organizational portfolio
- จะเห็นได้ว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับ social enterprise นั้น เป็นการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเศรษฐกิจ + การจัดการแก้ไขปัญหาทางสังคม ตามลักษณะของ portfolio ข้างต้น และเป็นการดำเนินงานที่ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมดำเนินงานทั้งในฐานะผู้ดำเนินการในธุรกิจ / ธุรกิจนั้น หรือร่วมเป็นส่วนหนึ่งของคลัสเตอร์เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมทางสังคมหรือ social innovation cluster

Social enterprise ในฐานะเป็นส่วนหนึ่งของ Third Sector

- สำหรับ third sector หรือ ภาคส่วนที่ 3 เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับประชาสังคม (civil society) และ นักอาสาสมัครนิยม (voluntarism) ซึ่งมีลักษณะขององค์ประกอบของการทำงานที่แตกต่างไปจากการจัดระเบียบของรัฐและระบบทางเศรษฐกิจ เป็นการจัดการด้วยกติกาแบบหลวมๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมแบบอาสาสมัคร มูลค่า-พื้นฐานของการจูงใจ ความเป็นอิสระจากโครงสร้างอำนาจเชิงสถาบัน (Corry. 2010 : 11) เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบของการบริจาคให้เปล่า / NGOs / กลุ่มการจัดการแบบพึ่งพาตนเอง / social enterprise / การจัดการเครือข่ายและชมรม ฯลฯ (ที่จริงแล้วยังมี fourth sector อีกส่วนหนึ่งด้วย ทั้งนี้ก็เพราะกลุ่มในระดับชุมชนที่ยังไม่นับรวมไว้ใน third sector เช่น กลุ่มทางสังคมที่นิยมชมชอบในเรื่องเดียวกัน (clan) ครอบครัวและสมาคมแบบไม่เป็นทางการ (Priller and Zimmer, cited by Corry. 2010 : 11) ในยุโรป third sector เป็นประเด็นที่มีการถกเถียงในแวดวงวิชาการและการศึกษาในมหาวิทยาลัย มีลักษณะร่วมระหว่างประเทศ โดยในยุโรปให้ความสำคัญกับเรื่องนี้ 3 มิติด้วยกัน คือ 1) ชนิดของการจัดระเบียบองค์กร 2) คุณลักษณะของการทำหน้าที่ของ third sector นั้นเป็นการทำงานจัดสวัสดิการสังคมแบบพหุลักษณะ (welfare pluralism)⁴ หรือ เศรษฐกิจแบบหลายภาคส่วน (plural economy) 3) ความสำคัญของความเป็นเศรษฐกิจในมิติสังคมวิทยา และ มิติการเมือง (Evers and Laville. 2004 : 11)
- กล่าวโดยสรุป ความสนใจในทางวิชาการที่มีต่อเรื่อง social enterprise นี้ ได้ผนวกรวมเข้ากับเรื่องอื่นที่มีความหมายไปในทางเดียวกัน เช่น NGOs / voluntary sector / nonprofit sector / civil society / independent sector / informal sector เพื่อสถาปนาเป็นบทบาทของภาคส่วนทางสังคมที่มีต่อการพัฒนาทางการเมืองและเศรษฐกิจ โดยเรียกว่า “third sector”

บรรณานุกรม

1. Austin, James and Refico, Ezequiel. (2009) . Corporate Social Entrepreneurship
2. Bidet, Eric . (2011) . Social Enterprise in South Korea : History and Diversity. Social Enterprise Journal .7 (1) :69 - 85
3. Chen, Shu-Chuan. (2011) The Study on Organizational Development for Social Enterprises in Taiwan. African Journal of Business Management. 5 (29) : 11614-11629
4. Ridley-Duff, Rory, Mike Bull and Pam Seanor. (2008). Understanding Social Enterprise : Theory and Practice. Sage Publication
5. Ridley-Duff, Rory and Southcome, Cliff. (2011). The Social Enterprise Mark . Institute for Small Business & Entrepreneurship
6. Stassinopoulou, Olga (10 เมษายน 2556) . From “Third Sector” to “Global Civil Society” the Importance of definitions
7. Werker, Eric D and Ahmed, Faisal Z. (2007). What Do Non-Governmental Organizations Do? .Working Paper 08-041. Journal of Economic Perspectives

⁴ การจัดสวัสดิการสังคมแบบพหุลักษณะ (welfare pluralism) หมายถึง รูปแบบการจัดสวัสดิการที่หลากหลาย ซึ่งต้องเชื่อมโยงในหลายรูปแบบของสวัสดิการทั้งในกระแสหลักและกระแสรอง เน้นความร่วมมือจากหลายภาคส่วน เน้นวิธีการทำงานที่ผสมผสานหลายวิธีการ มุ่งให้บรรลุเป้าหมายในหลายมิติที่เป็นความเชื่อมโยงวิถีชีวิตที่เป็นองค์รวมของมนุษย์